

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ
ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Լեզու եւ Գրութիւն

- Ուղղագրութիւնը ճիշտ գրելու ձեւ է:
- Լեզուն ունի երկակի կառոյց՝
- ձայնային համակարգ –
  - միաւորը “գիր”
- իմաստային համակարգ
  - միաւորը “բառ”
- լեզուների գրութիւնը յարմարացուած է այդ երկու միաւորների արդիւնաւէտ գրելու համար

Այբուբեն

- 36 գիր – Մբ. Մեսրոպ եւ Մբ. Սահակ 406թ.
- + 2 - Օ, Ֆ 11-12րդ դարերում, օտար բառերի համար
- գրերի օգտագործումը եւ բառերի գրութեան ձեւը մեծ մասով մնաց կայուն մինչեւ 1922թ., բոլոր հայերի, եւ հայերէնի բոլոր ձեւերի համար

Յետ-1922

Բաժանուեց գրելաձելը. Սփիւռքում շարունակեցին Մետրոպէան ուղղագրութիւնն օգտագործել, իսկ Սովետական Միութիւնում յօրինուեց

Սովետական գրելաձելը

- 1922 – “մէկ ձայն-մէկ գիր” կարգախօսով

վոչ, յեվ Յերեվան, որաթերթ,

տղա յե, աղջիկ ե

հանուեցին է, օ, ւ տառերը

ինչպէս պարզեցման շատ փորձեր, չյաջողուեց՝
բացառութիւններ շատ կան՝ երրորդ, դեղձ, մարդ,
շուրջ, փորձ, օդ, հոգի

- 1940 – վերականգնուեցին Մետրոպէան որոշ կանոններ

Այլ լեզուների փորձը

- Ռուսերեն город, города, Новгород - горт, гарада, НОВГРТ
- Անգլերեն know, no; write, right, wright; worked, played, boarded, books, weeds
- Ֆրասերեն` travaille, travailles, travaillent, et, est
- Ուղղագրութիւնը պահպանողական է:
- Պահպանում է լեզուամշակոյթի ներկայի եւ անցեալի միջեւ կապը, որը գրաւոր մշակոյթի ակունքն է:
- Իսկ հայերէնը իւրայատուկ է իր կայունութեան մէջ:

Մովետական գրելաձևի հետեւանքները

- Խզուեց Մովետականն օգտագործողների կապը լեզուի մշակոյթի հետ
- Անսովոր եւ ոչ հարազատ դարձաւ մեր հոգեւոր եւ գրաւոր ժառանգութիւնը
- Տեղեկատուական կորուստ – աղաւաղուեցին բառերի իմաստային արմատները, թաքցուեց լեզուի կառոյցը
- Հայերէնի եւ հայերի մէջ ստեղծուեց բառերի գրութեան պատնէշ
- Համանունները շատացան, որը ցանկալի չէ կարդալու համար
- Մօտ 150 առաւել օգտագործուող բառերը ստացան “պարզեցուած” գրելաձև

Տեղեկատվության կորուստ

- Բառերի պատկերներն աղաւաղուեցին
- Արմատները խառնուեցին
- յօրինել => հորինել (արմատը՝ **օրէն**)
- հօտ/հոտ, հօր/հոր, յորդ/հորդ => հոտ, հոր, հորդ,
- շաքարաւազ, արագավազ => ավազ
- սեր, սէր => սեր
- սակայն՝ արշաւանք, Արմաշավանք => ավանք
- Լեզուի կառոյցը խախտուեց, թաքցուեց

Գրաւոր լեզուի > 80% կարդալն է

Ինչքան տեղեկութիւն, ինչքան յստակութիւն,
այնքան արդիւնաւէտ է գրաւոր լեզուն
կարդացողի համար:

կը գրեմ աւելի հեշտ է վերլուծել աչքի եւ մտքի
համար քան կգրեմ

հոտը սարից է գալիս

հոտը սարից է գալիս

սերը ո՞ւր է:

կատուի կատու (արմատը պարզ երեւում է)

մատեան մատենադարան (ա-ի սղումով)

Օրինակ 1

Մինչ 1922թ., բոլոր հայերն ունեին նոյն լեզուի
բառային մտապատկերները՝

սեր կարդալիս

միայն պատկերացնում էինք՝ **կաթի սեր**

Իսկ հիմա՝

սովետական ուղղագրութիւն օգտագործողները՝

սեր = թէ կաթի սեր, թէ Աստծու սեր

մինչ մնացած հայերը՝ Մեսրոպ Մաշտոցի նման
հասկանում են միայն **կաթի սեր**

Օրինակ 2

Մինչ 1922թ., բոլոր հայերը ունեին նոյն լեզուի բառային մտապատկերներ՝

հոր կարդալիս

միայն պատկերացնում էինք՝ **ջրհոր**

Իսկ հիմա սովետական ուղղագրութիւն
օգտագործողները՝

հոր = թէ՛ **ջրհոր**, թէ՛ **հայր - հօր**

մինչ մնացած հայերը՝ Մեսրոպ Մաշտոցի
նման հասկանում են միայն **ջրհոր**

Անսովոր, ոչ հարազատ

Արդիւնքում, մեր լեզուի Մեսրոպեան գրելաձեւը
եւ դրանով գրուած հոգեւոր եւ մշակութային
արժէքների տեսքը դարձաւ անսովոր եւ ոչ
հարազատ շատերի համար:

Հայր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո:
Եկեսցէ արքայութիւն քո, եղիցին կամք քո,
որպէս յերկինս եւ յերկրի:

հաւատ, յոյս, սէր

Աստուած, Աստուծու, Աստուծոյ

Տէր ողորմեա

Լեզուի ամբողջական կառույցը մասնատուեց

Նախկին Սովետական Միության տարածքում
անսովոր է դարձել մեսրոպեան ուղղագրութիւնը
եւ դրա համար խորթ է սովետական
ուղղագրութիւն օգտագործողների համար: Մենք
մեր ուղղագրութիւնից օտարացել ենք:

Գրական ստեղծագործական ներուժը աւանդական
է՝ բխում է նախորդ գրութիւններից:

Արմատներից կտրուած գրաւոր մշակոյթը մեռնում
է:

Ամփոփում

Սովետական

սեր

հույս

հավատ

հարուրթյուն

հանուն

հոտ

հոր

Աստված

Դասական-Մերոպեան

կաթի սեր, Աստուծոյ սեր

յոյս

հաւատ

յարուրթին

յանուն

հոտ (բոյր), հօտ (ոչխարի)

հոր (ջրհոր), հօր (հայր)

Աստուած, Աստուծոյ

Որո՞նք են տարբերութիւնները

5 ձայն, 5 խումբ գրեր

[y]	յ, է, իւ
[v]	վ, ու, լ
[h]	հ, յ
[e]	է, է
[o]	ո, օ

Օրինակներ

[y] – Պալեան, միութիւն, եօթ, լոյս

[v] – թիւ, հիւանդ, կատուի, գրում, անցաւ,
ԵՐԵՒԱՆ

[h] – Յիսուս, յանուն, յայտնի, արտայայտել, յետ-

[o] – մօտ, ովկիանոս

[e] – մէջ, գրէ, գրէք, կը գրէր, -օրէն

բառավերջի այ, ոյ – երեկոյ, քահանայ, չեմ
կարդայ, կայ, *բայց* այո, նա, կարդա՛ , Անգլիա,
Արա, կեցցո,

Կարդալու 6 կանոններ

1. Բառասկզբի **Յ, յ** կարդացում է **h**
Յակոբ, **յ**ուլիս, **յ**ունիս, **յ**այտնի, ան**յ**այտ
2. Բառավերջի **յ** չի կարդացում
շուկ**յ**, տղ**յ**, երեկ**յ**, **բայց** միավանկ՝ հ**յ**, թ**յ**, խ**յ**, ն**յ**
3. **ու**-ն ձայնաւորից առաջ կարդացում է **վ**
գ**ու**արթ, գտն**ու**ել, կատ**ու**ի, յուն**ու**ար, փետր**ու**ար
4. **իւ**-ը բաղաձայնից առաջ կարդացում է **յու**
անկ**իւ**ն, հ**իւ**ր, միու**թիւ**ն, **բայց** թ**իւ**, հ**իւ**անդ
5. **ոյ**-ը բաղաձայնից առաջ կարդացում է **ույ**
լ**ոյ**ս, գ**ոյ**ն, կապ**ոյ**տ, **բայց** հ**ոյ**ակապ, գ**ոյ**ական
6. **եա**-ն, **եօ**-ն կարդացում են **յա, յո**
միու**թեա**ն, հեշտու**թեա**մբ, Պալ**եա**ն, երեկոյ**եա**ն
եօթը, արդ**եօ**ք, ընտան**եօ**ք

1. Բառասկզբում յ-ն կարդացւում է **h**

Դասական-Մերոպեան

յունիս

յուլիս

յունուար

Յիսուս

Յակոբ

Յովհաննէս

Յարութիւն

Յասմիկ

Սովետական

hունիս

hուլիս

hունվար

Հիսուս

Հակոբ

Հովհաննէս

Հարություն

Հասմիկ

1. Բառասկզբում յ-ն կարդացւում է h

Դասական-Մերոպեան

յայտ

անյայտ

յետաձգելի

անյետաձգելի

յիշելի

արտայայտել

ակնյայտ

անյաղթ

Սովետական

hայտ

անhայտ

hետաձգելի

անhետաձգելի

hիշելի

արտահայտել

ակնhայտ

անhաղթ

1. Բառասկզբում յ-ն կարդացւում է h

Դասական-Մերոպեան

յարմար

ամենայարմար

յաջող

անյաջող

յաճախ

ամենայաճախ

բայց՝ հոգ

բայց՝ անհոգ

Սովետական

հարմար

ամենահարմար

հաջող

անհաջող

հաճախ

ամենահաճախ

հոգ

անհոգ

2. Բառավերջում չկարդացուող -յ

Դասական-Մերոպեան

գուլպայ

քահանայ

պահածոյ

հաւաքածոյ

երեկոյ

մեքենայ

կը կարդայ

չեմ կարդայ

Սովետական

գուլպա

քահանա

պահածո

հավաքածո

երեկո

մեքենա

կկարդա

չեմ կարդա

2. Բառավերջում կարդացուող -յ (5-6 բառ)

Ղասական-Մեսրոպեան

հայ

ճայ

վայ

թէյ

խոյ

ամերիկահայ

Սովետական

հայ

ճայ

վայ

թէյ

խոյ

ամերիկահայ

3. Չայնաւորից առաջ **ու**-ն կարդացում է **վ**

Դասական-Մերոպեան

ն**ու**էր

դժ**ու**ար

գտն**ու**ել

նեղ**ու**էր

լեզ**ու**ի

ծ**ու**ի

լ**ու**ալ

հաշ**ու**եկշիռ

Սովետական

ն**վ**էր

դժ**վ**ար

գտն**վ**ել

նեղ**վ**էր

լեզ**վ**ի

ծ**վ**ի

լ**վ**ալ

հաշ**վ**եկշիռ

3. Չայնաւորից առաջ **ու**-ն կարդացում է **վ**

Դասական-Մերոպեան

Սամ**ու**ել

Ման**ու**ել

գրանց**ու**ես

խօս**ու**ել

հաւաք**ու**են

որոշ**ու**ի

բ**ու**ի

բայց՝ վերարկ**ու**ի

Մովեսական

Սամ**վ**ել

Ման**վ**ել

գրանց**վ**ես

խոս**վ**ել

հավաք**վ**են

որոշ**վ**ի

բ**վ**ի

վերարկ**ու**ի

3. Լ-ն կարդացում է վ բառավերջում եւ ձայնաւորից առաջ

Դասական-Մերոպեան

Երեւան
տերեւ
անիւ
գտնւում
թագաւոր
մոռացաւ
հիւանդ
աւագ

Սովետական

Երեւան
տերեւ
անիվ
գտնվում
թագավոր
մոռացավ
հիվանդ
ավագ

4. **իւ**-ն կարդացում է **յու** բաղաձայնից առաջ

Դասական-Մերոպեան

անկ**իւ**ն

ս**իւ**ն

կոր**իւ**ն

գոյուրթ**իւ**ն

հայուրթ**իւ**ն

մ**իւ**ս

հ**իւ**թ

բայց՝ հաշ**իւ**ն է

Սովետական

անկ**յու**ն

ս**յու**ն

կոր**յու**ն

գոյուրթ**յու**ն

հայուրթ**յու**ն

մ**յու**ս

հ**յու**թ

հաշ**իւ**ն է

4. **իւ**-ն կարդացում է **յու** բաղաձայնից առաջ

Դասական-Մերոպեան

հ**իւ**սիս

ն**իւ**թ

աղ**իւ**ս

մեծու**թիւ**ն

բարձրու**թիւ**ն

ձ**իւ**ն

ճ**իւ**ղ

հ**իւ**սեւ

Սովետական

հ**յու**սիս

ն**յու**թ

աղ**յու**ս

մեծու**թյու**ն

բարձրու**թյու**ն

ձ**յու**ն

ճ**յու**ղ

հ**յու**սեւ

5. **ոյ**-ը կարդացում է **ույ** բաղաձայնից առաջ

Դասական-Մերոպեան

գ**ոյ**ն

լ**ույ**ս

բ**ոյ**ն

յ**ույ**ս

յ**ոյ**ն

թ**ույ**լ

ծ**ույ**լ

կ**ույ**ր

Սովետական

գ**ույ**ն

լ**ույ**ս

բ**ույ**ն

հ**ույ**ս

հ**ոյ**ն

թ**ույ**լ

ծ**ույ**լ

կ**ույ**ր

5. **ոյ**-ը կարդացում է **ույ** բաղաձայնից առաջ

Դասական-Մերոպեան

կ**ոյ**տ

յ**ոյ**ժ

ն**ոյ**ն

թ**ոյ**ն

ս**ոյ**ն

միեւն**ոյ**ն

ըստ արժանւ**ոյ**ն

Սովետական

կ**ույ**տ

հ**ույ**ժ

ն**ույ**ն

թ**ույ**ն

ս**ույ**ն

միեւն**ույ**ն

ըստ արժանւ**ույ**ն

6. եա -ն կարդացում է յա

Դասական-Մերոպեան

Սարգսեան

Արամեան

միութեան

յայտնութեան

երկարութեամբ

համբերութեամբ

դժուարութեամբ

օգնութեան

Սովետական

Սարգսյան

Արամյան

միության

հայտնության

երկարությամբ

համբերությամբ

դժվարությամբ

օգնության

6. եօ-ն կարդացում է յո (3-4 բառ)

Դասական-Մերոպեան

եօթ

արդեօք

ընտանեօք

եօթանասուն

քսանեօթ

երեսունեօթ

Սովետական

յոթ

արդյոք

ընտանյոք

յոթանասուն

քսանյոթ

երեսունյոթ

Շնորհաւոր:

- Շնորհաւորում ենք, դասական ուղղագրութիւնով կարդալն արդէն սովորեցիք:
- Քանի որ կարդալը գրաւոր լեզուի 80%-ն է, արդէն կարելի է համարել որ դասական ուղղագրութեանը 80%-ով տիրապետում էք:

Գրելու կանոններ

1. իւ
2. եա
3. ոյ
4. եօ
5. ոյա, ոյե, այա
6. յեա
7. եա, յա
8. վ/ւ/ու
9. աւ, իւ, եւ
10. -ւու-
11. օտար բառեր
12. բառավերջի -է
13. էք, -էր
14. է ձայնաւորից առաջ
15. է/ի
16. է – արմատական (20)
17. այ-է խոսակցական
18. յատուկ անուններ
19. բառավերջի -յ
20. յ/Յ
21. յ < ի
22. յետ, յար, յեղ
23. յ/հ արմատական (30)
24. -օրէն
25. -օ
26. օ արմատական (40)
27. երէն, օրէն, եղէն, աւետ
28. անգիր սովորելու զոյգ բառեր (25)
29. գրաբարեան ձեւեր
- 150 միաւոր, որոնք անկանոն են,
այսինքն՝ անգիր պէտք է սովորել
Մնացածը կանոնաւոր է եւ լեզուի
իմացողը կարող է տրամաբանի
ճիշտ գրելաձեւը

իւ

Սովետական

յուղ

հյութ

ճյուղ

միություն

անկյուն

մրջյուն

սյուն

աղյուս

Դասական-Մերոպեան

իւղ

հիւթ

ճիւղ

միութիւն

անկիւն

մրջիւն

սիւն

աղիւս

եա

Սովետական

սենյակ

Պալյան

միության

սյան

համարյա

կյանք

անցյալ

առաքյալ

Դասական-Մերոպեան

սենեակ

Պալեան

միութեան

սեան

համարեա

կեանք

անցեալ

առաքեալ

ոյ

Սովետական

լոյս

բոյն

քոյր

համբոյր

թոյլ

ծոյլ

հաճոյք

շահոյթ

Դասական-Մերոպեան

լոյս

բոյն

քոյր

համբոյր

թոյլ

ծոյլ

հաճոյք

շահոյթ

եօ

Սովետական

յոթ

ընտանյոք

արդյոք

Դասական-Մերոպեան

եօթ

ընտանեօք

արդեօք

ոյա, ոյե, այա

Սովետական

գոյական

հոյակապ

նոյեմբեր

բայանուն

փայատեր

Հայաստան

կայազոր

կայարան

Դասական-Մերոպեան

գոյական

հոյակապ

նոյեմբեր

բայանուն

փայատեր

Հայաստան

կայազոր

կայարան

յեա

Սովետական

հայագք

Սարոյան

Երեկոյան

Հմայակ

Աղայան

Դասական-Մերոպեան

հայեագք

Սարոյեան

Երեկոյեան

Հմայեակ

Աղայեան

եա, յա

Սովետական

առավոտ**յան**

կա**յա**րան

համար**յա**

ողորմ**յա**

մատ**յան**

Դասական-Մերոպեան

առաւօտ**եան**

կա**յա**րան

համար**եա**

ողորմ**եա**

մատ**եան**

Վ, Լ

Սովետական

արշավանք

Գոշավանք

դեկավար

տավար

կրծքավանդակ

բարձրավանդակ

արագավագ

մանկավարժ

Դասական-Մերոպեան

արշաւանք

Գոշավանք

դեկավար

տաւար

կրծքավանդակ

բարձրաւանդակ

արագավագ

մանկավարժ

-վ-, -ու-, -ւ-

Սովետական

դժվար

կատվի

գտնվել

գտնվում

հաշվում

հիվանդ

գավառ

մոռացավ

Դասական-Մերոպեան

դժուար

կատուի

գտնուել

գտնում

հաշում

հիւանդ

գաւառ

մոռացաւ

ել

Սովետական

տերել

կեղել

Լելոն

ԵՐԵՎԱՆ

առելտուր

արել

ՍԵՎԱՆ

դպրելանք

Դասական-Մերոպեան

տերել

կեղել

Լելոն

ԵՐԵԻԱՆ

առելտուր

արել

ՍԵԻԱՆ

դպրելանք

Եւ, Ու

Սովետական

Ուսանող

ԵՎՐՈՊԱ

Ուրարտու

ԻՋԵՎԱՆ

ՈՒՐՄԻԱ

ԵՎԱ

ԵՎ

Ու

Դասական-Մերոպեան

Ուսանող

ԵԻՐՈՊԱ

Ուրարտու

ԻՋԵԻԱՆ

ՈՒՐՄԻԱ

ԵԻԱ

Եւ

Ու

ԱԼ

Սովետական

ցալ

լալ

հասալ

լալագույն

կալից

բալական

հալաք

գալառ

Դասական-Մերոպեան

ցալ

լալ

հասալ

լալագոյն

կալից

բալական

հալաք

գալառ

իւ

Սովետական

լրիւ

կռիւ

հիւանդ

անիւ

թիւ

հաշիւ

պասիւ

ակտիւ

Դասական-Մերոպեան

լրիւ

կռիւ

հիւանդ

անիւ

թիւ

հաշիւ

բայց՝ պասիւ

բայց՝ ակտիւ

Բաղաձայն-**ոլ**-ձայնաւոր

Սովետական

Աստ**վ**ած

դժ**վ**ար

գր**վ**ած

հար**վ**ած

հուն**վ**ար

ստ**վ**ար

առ**վ**ակ

սր**վ**ակ

Դասական-Մերոպեան

Աստ**ոլ**ած

դժ**ոլ**ար

գր**ոլ**ած

հար**ոլ**ած

յուն**ոլ**ար

ստ**ոլ**ար

առ**ոլ**ակ

սր**ոլ**ակ

իւ-ու

Սովետական

հաշիվ

հաշվի

թիվ

թվի

կոիվ

կովի

շիվ

շվի

Դասական-Մերոպեան

հաշիւ

հաշուի

թիւ

թուի

կոիւ

կոուի

շիւ

շուի

ՈՒՈՒ > ԼՈՒ

Սովետական

լրատո՛ւ

լրատվո՛ւթյուն

գտնվե՛լ

գտնվո՛ւմ

սկսվե՛լ

սկսվո՛ւմ

լսվե՛լ

լսվո՛ւմ

Դասական-Մերոպեան

լրատո՛ւ

լրատլո՛ւթիւն

գտնո՛ւել

գտնլո՛ւմ

սկսո՛ւել

սկսլո՛ւմ

լսո՛ւել

լսլո՛ւմ

իւ > լ -ում

Սովետական

հաշվում

թվում

ցրվում

կռվում

պատվում

համեմատ` գովում

գրավել, գրավում

կտրվել, կտրվում

գրավվել, գրավվում

Դասական-Մերոպեան

հաշւում

թւում

ցրւում

կռւում

պատւում

գովում

գրաւել, գրաւում

կտրուել, կտրւում

գրաւուել, գրաււում

Օտար անուններ

Սովետական

Վոլգա

Վոլտ

Վոլդեմար

Վոլգոգրադ

Վոլրոնեժ

Վոլֆգանգ

Վոլտեր

Դասական-Մերոպեան

Վոլգա

Վոլտ

Վոլդեմար

Վոլգոգրադ

Վոլրոնեժ

Վոլֆգանգ

Վոլտեր

Բառավերջի -է

Սովետական

թէ

գրեթէ

ափսէ

ափսէներ

րոպէ

րոպէներ

Գայանէ

Վահէ

Դասական-Մերոպեան

թէ

գրեթէ

ափսէ

ափսէներ

րոպէ

րոպէներ

Գայիանէ

Վահէ

էի, էր, էք, ցեք

Սովետական

գրէի

գրէիր

գրէք

ասացեք

խոսեիք

խոսեիր

խոսեին

խոսեցեք

Դասական-Մերոպեան

գրէի

գրէիր

գրէք

ասացեք

խոսեիք

խոսեիր

խոսեին

խոսեցեք

-է ճայնաւորից առաջ

Սովետական

Անդրէաս

Թադէոս

լեզէոն

պանթէոն

մարգարէութիւն

խաբէութիւն

թէեւ

Թէոդոս

Դասական-Մերոպեան

Անդրէաս

Թադէոս

լեզէոն

պանթէոն

մարգարէութիւն

խաբէութիւն

թէեւ

Թէոդոս

-էք

Սովետական

կողպէք

արժէք

հիմնարկէք

տնօրինէք

ջրօրինէք

նշանդրէք

բայց՝ երբէք, ամենուրէք,
երկուստէք, թէք

Դասական-Մերոպեան

կողպէք

արժէք

հիմնարկէք

տնօրինէք

ջրօրինէք

նշանդրէք

երբէք, ամենուրէք,
երկուստէք, թէք

-է- (եւս է=>ի)

Սովետական

մէջ

գրագէտ

պէս

նվէր

կէս

դէմք

պարտէզ

հանդէպ

Դասական-Մերոպեան

մէջ

գրագէտ

պէս

նուէր

կէս

դէմք

պարտէզ

հանդէպ

-է- (եւս է=>ի)

Սովետական

վրէժ

զէնք

ծէս

շէկ

վէս

ընդդէմ

բանասէր

վէճ

Դասական-Մերոպեան

վրէժ

զէնք

ծէս

շէկ

վէս

ընդդէմ

բանասէր

վէճ

-է- (եւս է=>ի)

Սովետական

տէր

դէզ

հանդէս

ձէթ

անէծք

շէնք

վէրք

անշէջ

Դասական-Մերոպեան

տէր

դէզ

հանդէս

ձէթ

անէծք

շէնք

վէրք

անշէջ

-է- (արմատական)

Սովետական

հրէշ

կողպէք

կրկէս

կէտ

մողէս

Աթէնք

ծովահէն

պարէտ

բգէզ

չէզոք

քարտէզ

Դասական-Մեսրոպեան

հրէշ

կողպէք

կրկէս

կէտ

մողէս

Աթէնք

ծովահէն

պարէտ

բգէզ

չէզոք

քարտէզ

Բար-ե-կամ, յեա

Սովետական

գարեջուր

որդեգրել

շոգեկառք

երեկոյան

հայացք

Սարոյան

Աղայան

Դասական-Մետրոպեան

գարեջուր

որդեգրել

շոգեկառք

երեկոյեան

հայեացք

Սարոյեան

Աղայեան

այ > է խօսակցական

Սովետական

հեր (հայր)

մեր (մայր)

ձեն (ձայն)

ծեր (ծայր)

փետ (փայտ)

գել (գայլ)

էսօր (այսօր)

քել (քայլ)

Դասական-Մերձրույեան

հէր

մէր

ձէն

ծէր

փէտ

գէլ

էսօր

քէլ

Յատուկ անուններ` -էն

Սովետական

Արմեն

Արսեն

Աշխեն

Շահեն

Գուրգեն

Վազգեն

Բաբկեն

Խորեն եւ այլն

Դասական-Մերոպեան

Արմէն

Արսէն

Աշխէն

Շահէն

Գուրգէն

Վազգէն

Բաբկէն (Բաբգէն)

Խորէն

Յատուկ անուններ՝ -ել

Սովետական

Սամվել

Մանվել

Դանիել

Ռաֆայել

Արիել

Գաբրիել

Բել

Միքայել

Դասական-Մերոպեան

Սամուել

Մանուել

Դանիել

Ռաֆայել

Արիել

Գաբրիել

Բել

Միքայել

Յատուկ անուններ՝ -ել, -եաւ, -եռս

Սովետական

Աբել

Առաքել

Գնել

Մարսել

Արիստոտել

Միշել

Անդրեաս

Թադեոս

Դասական-Մերոպեան

Աբել (նաեւ Աբել)

Առաքել

Գնել (նաեւ Գնել)

Մարսել (նաեւ Մարսել)

Արիստոտել (նաեւ Արիստոտել)

Միշել (նաեւ Միշել)

Անդրեաս

Թադեոս

-ենի, -եղ

Սովետական

համեղ

ուժեղ

թիկնեղ

զորեղ

մորենի

խնձորենի

վայրենի

թզենի

Դասական-Մերոպեան

համեղ

ուժեղ

թիկնեղ

զորեղ

մորենի

խնձորենի

վայրենի

թզենի

Բառավերջի -յ

Սովետական

գուլպա

քահանա

երեկո

հավաքածո

հանածո

երեխա

վկա

մեծարգո

Դասական-Մերոպեան

գուլպայ

քահանայ

երեկոյ

հավաքածոյ

հանածոյ

երեխայ

վկայ

մեծարգոյ

Եզ. 3-րդ դեմք

Սովետական

կա

չկա

կկարդա

կմնա

կգիտենա

կուզենա

կվերջանա

կուշանա

Դասական-Մերոպեան

կա՝

չկա՝

կը կարդա՝

կը մնա՝

կը գիտենա՝

կ'ուզենա՝

կը վերջանա՝

կ'ուշանա՝

Անցեալ 1-ին դէմք եզակի

Սովետական

տարա

ընկա

մտա

իջա

մոռացա

ուշացա

հասկացա

կերա

Դասական-Մերոպեան

տարայ

ընկայ

մտայ

իջայ

մոռացայ

ուշացայ

հասկացայ

կերայ

Ժխտական

Սովետական

չեմ կարդա

չի գնա

մի մոռանա

չենք ուշանա

չենք մոտենա

չեմ իմանա

չի հասկանա

մի մնա

Դասական-Մերոպեան

չեմ կարդա՝

չի գնա՝

մի մոռանա՝

չենք ուշանա՝

չենք մոտենա՝

չեմ իմանա՝

չի հասկանա՝

մի մնա՝

Հրամայական

Սովետական

կարդա՛

խաղա՛

հոգա՛

գնա՛

մնա՛

զգա՛

լվա՛

հագա՛

Դասական-Մերոպեան

կարդա՛

խաղա՛

հոգա՛

գնա՛

մնա՛

զգա՛

լուա՛

հագա՛

Յատուկ անուններ

Սովետական

Անգլիա

Մոսկվա

Ամերիկա

Աննա

Սեդա

Մարոկո

Ալլա

Դասական-Մերոպեան

Անգլիա

Մոսկուա

Ամերիկա

Աննա

Սեդա

Մարոկո

Ալլա

Կարճ բառեր

Սովետական

սա

դա

նա

ահա

ապա

այո

կա

չկա

Դասական-Մերոպեան

սա

դա

նա

ահա

ապա

այո

բայց՝ կա՛յ

բայց՝ չկա՛յ

-յ/Ե

Սովետական

հունիս

հուլիս

հունվար

Հիսուս

Հակոբ

Հովհաննես

Հովակիմ

Հովսեփ

Դասական-Մերոպեան

յունիս

յուլիս

յունուար

Յիսուս

Յակոբ

Յովհաննես

Յովհակիմ

Յովսեփ

-յ/Ե

Սովետական

Հոբ

Հաբեթ

Հասմիկ

Հովնան

Հարություն

Հուսիկ

Հունան

Հորդանան

Դասական-Մեսրոպեան

Յոբ

Յաբեթ

Յասմիկ

Յովնան

Յարութիւն

Յուսիկ

Յունան

Յորդանան

յ- < ի +

Սովետական

հանուն

հանձնել

հօգուտ

հիրավի

հոտնկայս

հարձակվել

հաջողութուն

հանցանք

Դասական-Մերոպեան

յանուն

յանձնել

յօգուտ

յիրաւի

յոտնկայս

յարձակուել

յաջողութիւն

յանցանք

յ- < ի +

Սովետական

հաջորդ

հավելում

հավելյալ

հանկարծ

հանպատրաստից

հորինել

հուշել

Դասական-Մերոպեան

յաջորդ

յաւելում

յաւելեալ

յանկարծ (ի+ան+կարծ)

յանպատրաստից

յօրինել

յուշել (ի+ուշ+ել)

յար-

Սովետական

հարատել

հարաբերություն

նաեւ՝ հարիր

հարկ (շենքի)

հարմար

հարություն

հարդարել

հարգանք

Դասական-Մեսրոպեան

յար+ատել

յար+աբերութիւն

յարիր

յարկ

յարմար

յարութիւն

յարդարել

յարգանք

յեսո

Սովետական

հեսոռ

հեսոաձգել

հեսո տալ

հեսոադարձ

հեսոամնաց

հեսոելից

հեսոագիր

Դասական-Մերոպեան

յեսոռյ

յեսոաձգել

յեսո տալ

յեսոադարձ

յեսոամնաց

յեսոելից

յեսոագիր

հետ

Սովետական

հետ (միասին)

հետք

հետել

հետամուտ

հետազոտել

հետաքրքիր

հետաքննել

հետախույզ

Դասական-Մերոպեան

հետ

հետք

հետել

հետամուտ

հետազոտել

հետաքրքիր

հետաքննել

հետախույզ

հեղ \ յեղ

Սովետական

հեղափոխություն

հեղհեղուկ

ծայրահեղ

բայց՝ հեղինակ

Հեղինար (Hel)

Հեղինե (Hel)

հեղուկ

Դասական-Մերոպեան

յեղափոխություն

յեղյեղուկ

ծայր-ա-յեղ

հեղինակ

Հեղինար

Հեղինե

հեղուկ

հեն \ յեն

Սովետական

հենարան

հենակետ

հենվել

հենապատ

բայց՝ հենք

ծովահեն

Դասական-Մերոպեան

յենարան

յենակէտ

յենուել

յենապատ

հէնք, հիներել

ծովահէն

յօ, յի, յու

Սովետական

հոժար

հոնք

հորանջել

հորինել

հիշել

հուշել

հիմար

Դասական-Մեսրոպեան

յօժար

յօնք

յօրանջել

յօրինել

յիշել

յուշել

յիմար

յս-, յղ-, յո

Սովետական

հստակ

հղի

հղկել

հոյս

հոգնած

հոյն

հոյզ

Դասական-Մերոպեան

յստակ

յղի

յղկել

յոյս

յոգնած

յոյն

յոյզ

յո, հո

Սովետական

հոզնակի

հոզնած

հոզնություն

հոզնել

բայց՝ հոզս

հոզի

անհոզ

հոզելոր

Դասական-Մերոպեան

յոզնակի

յոզնած

յոզնութիւն

յոզնել

հոզս

հոզի

անհոզ

հոզելոր

յոյ, յու

Սովետական

հոյն

հոյս

հոյզ

հուսալ

Հունաստան

անհոյս

հունարեն

հուզված

Դասական-Մերոպեան

յոյն

յոյս

յոյզ

յուսալ

Յունաստան

անյոյս

յունարէն

յուզուած

-օք

Սովետական

խել**ոք**

օր**ոք**

ընտանյ**ոք**

ցավ**ոք**

իր**ոք**

արդյ**ոք**

բայց՝ բող**ոք**

բայց՝ անող**ոք**

Դասական-Մերոպեան

խել**օք**

օր**օք**

ընտանե**օք**

ցաւ**օք**

իր**օք**

արդե**օք**

բող**ոք**

անող**ոք**

օւ (4 արմատ)

Սովետական

խոսք

խոսել

բայց՝ խոստում

խոստովանություն

զբոսնել

զբոսայգի

սոսի

նոսր

Դասական-Մերոպեան

խօսք

խօսել

խոստում

խոստովանութիւն

զբօսնել

զբօսայգի

սօսի

նօսր

օ₂ (4 արմատ)

Սովետական

կⁿշիկ

դրⁿշ

բայց՝ դրⁿշմանիշ

շⁿշափելի

կⁿշկակար

դրⁿշակ

թⁿշակ

թⁿշակառու

Դասական-Մերօրյան

կ^oշիկ

դր^oշակ

դրⁿշմանիշ

շ^oշափելի

կ^oշկակար

դր^oշակ

թ^oշակ

թ^oշակառու

օն

Սովետական

պաշտոն

կրոն

կտրոն

արտոնել

գործոն

հոնք

թափոն

զարթոնք

Դասական-Մեսրոպեան

պաշտօն

կրօն

կտրօն

արտօնել

գործօն

յօնք

թափօն

զարթօնք

օն

Սովետական

տոն

կրոնական

զգոն

արտոնություն

ձոն

տոնակատարություն

պաշտոնյա

բայց՝ տոն (ձայն)

Դասական-Մերոպեան

տօն

կրօնական

զգօն

արտօնութիւն

ձօն

տօնակատարութիւն

պաշտօնեայ

տոն

օտ

Սովետական

առավ**ո**տ

կար**ո**տ

մ**ո**տ

համառ**ո**տ

գ**ո**տի

հ**ո**տ (ոչխարի)

հետագ**ո**տել

ծն**ո**տ

Դասական-Մերոպեան

առաւ**օ**տ

կար**օ**տ

մ**օ**տ

համառ**օ**տ

գ**օ**տի

հ**օ**տ

հետագ**օ**տել

ծն**օ**տ

օտ

Սովետական

առավ**ո**տյան

կար**ո**տ

մարդամ**ո**տ

ար**ո**տ

գ**ո**տեպնդվել

նար**ո**տ

հետագ**ո**տութուն

աղ**ո**տ (ոչ պարզ)

Դասական-Մերոպեան

առաւ**օ**տեան

կար**օ**տ

մարդամ**օ**տ

ար**օ**տ

գ**օ**տեպնդուել

նար**օ**տ

հետագ**օ**տութիւն

աղ**օ**տ

-ոտ (վերջաձանց)

Սովետական

ամպ**ոտ**

աղմկ**ոտ**

փոշ**ոտ**

ամաչկ**ոտ**

ժայռ**ոտ**

ձյուռ**ոտ**

ցավ**ոտ**

Դասական-Մերոպեան

ամպ**ոտ**

աղմկ**ոտ**

փոշ**ոտ**

ամաչկ**ոտ**

ժայռ**ոտ**

ձիւռ**ոտ**

ցաւ**ոտ**

օթ, օղ

Սովետական

աղ**ո**թք

ամ**ո**թ

ան**ո**թ

ծան**ո**թ

հ**ո**ղված

զ**ո**ղել

յ**ո**թ

տ**ո**թ

թ**ո**թափել

Դասական-Մերոպեան

աղ**օ**թք

ամ**օ**թ

ան**օ**թ

ծան**օ**թ

յ**օ**ղուած

զ**օ**ղել

ե**օ**թ

տ**օ**թ

թ**օ**թափել

օր

Սովետական

մ**ո**ր

մ**ո**րուք

հ**ո**ր

եղբ**ո**ր

օր**ո**ր

զ**ո**րք

հզ**ո**ր

հ**ո**րինել

Դասական-Մերոպեան

մ**օ**ր

մ**օ**րուք

հ**օ**ր

եղբ**օ**ր

օր**օ**ր

զ**օ**րք

հզ**օ**ր

յ**օ**րինել

օր

Սովետական

մ**n**րաքույր

հ**n**րանջել

թափ**n**ր

հորեղբ**n**ր

օր**n**րոց

զ**n**րավոր

հզ**n**րութիւն

բայց՝ Թաբ**n**ր լեռ

Դասական-Մերոպեան

մ**o**րաքույր

յ**o**րանջել

թափ**o**ր

հօրեղբ**o**ր

օր**o**րոց

զ**o**րաւոր

հզ**o**րութիւն

Թաբ**n**ր լեռ

- 0

Սովետական

Կարn

Մարn

Կարnjի

Մարnjի

Սիամանթn

Պեպn

ալտn

Դասական-Մերոպեան

Կարo

Մարo

Կարnjի

Մարnjի

Սիամանթo

Պեպo

ալտo (նաեւ ալտn)

օղ

Սովետական

ցող

ցողուն

քող

սքող

Պողոս

ղողանջել

բայց՝ երգող, գրող

բայց՝ բողոք, անողոք

Դասական-Մերոպեան

ցօղ

ցօղուն

քօղ

սքօղ

Պօղոս

ղօղանջել

երգօղ, գրօղ

բօղոք, անօղոք

o/n

Սովետական

օլիմպիական

ով

օվկիանոս

օազիս

օվսաննա

Դասական-Մերոպեան

ոլիմպիական

ով

ովկիանոս

ովասիս

ովսաննայ

-եղէն

Մովեստական

խմորեղէն

մսեղէն

կաթնեղէն

մրգեղէն

ապակեղէն

կանաչեղէն

ոսկեղէն

ջրեղէն

Դասական-Մետրոպեան

խմորեղէն

մսեղէն

կաթնեղէն

մրգեղէն

ապակեղէն

կանաչեղէն

ոսկեղէն

ջրեղէն

-արէն, -երէն, -էն

Սովետական

հայերէն

ռուսերէն

հունարէն

արդէն

նորէն

չինարէն

վրացերէն

գերմաներէն

Դասական-Մետրոպէան

հայերէն

ռուսերէն

յունարէն

արդէն

նորէն

չինարէն

վրացերէն

գերմաներէն

-օրէն, -աւէտ

Սովետական

օգտ**ավէտ**

բուր**ավէտ**

սերտ**որէն**

նենգ**որէն**

ծաղկ**ավէտ**

ուժգն**որէն**

արդյուն**ավէտ**

ազահ**որէն**

Դասական-Մերոպեան

օգտ**աւէտ**

բուր**աւէտ**

սերտ**օրէն**

նենգ**օրէն**

ծաղկ**աւէտ**

ուժգն**օրէն**

արդիւն**աւէտ**

ազահ**օրէն**

ԿՐ, Կ՛

Սովետական

Կգրեն

Կասեն

Կիմանան

Կսովորեն

Կանցնեն

Կսկսվի

Կմիանան

Կտան

Ռասական-Մետրոպեան

ԿՐ գրեն

Կ՛ասեն

Կ՛իմանան

ԿՐ սովորեն

Կ՛անցնեն

ԿՐ սկսուի

ԿՐ միանան

ԿՐ տան

29 Անգիր սովորելու զոյգ բառեր

Օ/Ո (5)

1. խօս, խօսել, *բայց`* խոստում,
*խոստ*ովանել
2. դրօշ, դրօշակ, *բայց`* դրոշմ, դրոշմանիշ
3. ծնօտ, *բայց`* ամպոտ, փոշոտ
4. հօր-հայր, *բայց`* հոր-ջրհոր
5. հոտ-բոյր, *բայց`* հօտ-ոչխարի

29 Անգիր սովորելու զոյգ բառեր

Է/Ե (9)

6. երէկ, *բայց*՝ երեկոյ
7. մէկ, *բայց*՝ մեկնել, մեկնութիւն
8. ամէնը, *բայց*՝ ամենալաւ
9. պետ, *բայց*՝ պետք
10. սէր-սիրել, *բայց*՝ սեր,սերունդ
11. տարեց, *բայց*՝ տարե-ցտարի
12. հրէշ, *բայց*՝ հրէշտակ
13. մեզ-մեր, *բայց*՝ մեզ-միզել
14. գետ-գետակ, գետին, *բայց*՝ գետ-գիտուն

29 Անգիր սովորելու զոյգ բառեր

Յ/Հ (15)

15. հետ (միասին), *բայց`* յետ, յետոյ, յետ գնալ
16. հոգի, հոգս, *բայց`* յոգնած, յոգնակի
17. հինգ, *բայց`* յիսուն
18. հարեւան, *բայց`* յարակից
19. յստակ, *բայց`* հսկայ, հսկել
20. յանգել, *բայց`* հանգիստ, հանգուցեալ
21. յագենալ, *բայց`* հագնել, հագուստ
22. հեղուկ, *բայց`* յեղափոխութիւն
23. հարուած, *բայց`* յարութիւն

29 Անգիր սովորելու զոյգ բառեր

- 24. հարթ, *բայց`* յարդարել
- 25. յամբաքայլ, *բայց`* համբ (մունջ)
- 26. հէնք, *բայց`* յենարան
- 27. յարկ-շենքի, *բայց`* հարկ-տուրք
- 28. յոյժ, *բայց`* հուժկու
- 29. յոռի-վատ, *բայց`* հոռի-ամսանուն

Գրաբարեան ձեւեր

բարևոք

տեղւոյն

որդւոյ

հոգւոյ

եկեղեցւոյ

պատւոյ

Անգիր սովորելու ցանկեր

- -է
- -օ
- յ-

Օ ցանկ (51)

ճանօթ

տօթ

անօթ

թօթափել

եօթ

յօժար

ճօճել

ցօղ

ցօղուն

քօղ

ղօղանջել

Պօղոս

տօն

սպաշտօն

կրօն

արտօնել

գործօն

թափօն

կտրօն

արօտ

զգօն

ձօն

յօնք

զարթօնք

դրօշ

կօշիկ

թօշակ

շօշափել

խօսք

զքօնել

Օ ցանկ (51)

նօւր

ւօսի

ւօտ

զօսի

առաւօտ

կարօտ

համառօտ

հօտ (ոչխար)

հետազօտ

ծնօտ

ծղօտ

նարօտ

եղբօր

հօր (հայր)

ւօր

զօրք

հզօր

ւօրուք

յօրանջել

թափօր

օրօր

Յ ցանկ (46)

յիսուն

յիմար

յղի

յղել

յղկել

յստակ

յոզնած

յոզնակի

յոռետես

յորդ

յորդորել

յովագ

յորձանք

յօրինել

յօդուած

յօնք

յօժար

յօշոտել

յոյս

յոյն

յոյզ, յուզ-

յոյժ

յանկարծ

յաճախ

յայտ

յատուկ

յատակ

Յ ցանկ (46)

յարմար

յարգանք

յաղթել

յանդուզն

յափշտակել

յամառ

յաւերժ

յանգել

յագենալ

յանդիման

յարիր

յապաղել

յապաւում

յաւէտ

յարդարել

յաւակնել

յարաբերել

յետոյ/յետ

յառել

Ե-է ցանկ (40)

յեղ

Աբել

Գնել

Առաքել

երեք

երբեք

ամենուրեք

երկուստեք

Աթենք

ամեն

ամենքս

մեկ

երեկ

թեյ

չեզոք

թեպետ

կետ

քարտեզ

պատճեն

ժապաւեն

աղուէս

մողէս

գոմէշ

գմբեթ

եղեգ

կրկէս

հրէշ

մեզ

քէֆ

տարեց

պարէտ

Գեորգ/Գելորգ

հենց

գեթ

աղէտ

ծովահեն

տարեցտարի

Երուսաղէմ

Սէթ

Սէմ

ընկեց